

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ, АДМІНІСТРУВАННЯ ТА
МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ**

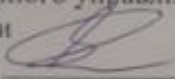
**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ТА ПОЛІТИКА
НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ»**

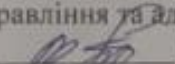
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	28 Публічне управління та адміністрування
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	281 Публічне управління та адміністрування
РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ	Перший (бакалаврський)
ФАКУЛЬТЕТ	Економічний

Глобалізація та політика національної безпеки. Робоча програма навчальної дисципліни для здобувачів вищої освіти економічного факультету за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування, перший (бакалаврський) рівень вищої освіти. Розробники: Т. В. Сокольська, О.В.Білик. Біла Церква: БНАУ, 2024, 25 с.

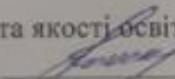
Розробник: Т. В. Сокольська, доктор екон. наук, професор
О.В. Білик, канд. екон. наук, доцент

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри публічного управління, адміністрування та міжнародної економіки
(Протокол № 20 від 03.07. 2024 р.)

Завідувач кафедри публічного управління, адміністрування та міжнародної економіки
д-р екон. наук, професор Т.В. Сокольська

Гарант ОП «Публічне управління та адміністрування»
канд. екон. наук, доцент В.І. Панасюк

Схвалено групою зі змісту та якості освіти економічного факультету
(Протокол № 7 від 09.07.2024 р.)

Керівник групи зі змісту та якості освіти економічного факультету
д-р екон. наук, професор І.М. Паска

ЗМІСТ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	4
2. ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ	5
3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ	5
4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ТА ПОЛІТИКА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ»	7
5. СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ	8
6. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	9
6.1. Лекції	9
6.2. Практичні заняття	14
6.3. Самостійна робота	15
6.4. Орієнтовна тематика індивідуальних та групових завдань	18
7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ	19
8. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ	19
9. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	19
10. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	20
11. ПЕРЕЛІК НАОЧНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ	22
12 РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ	22

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Згідно з навчальним планом на 2024–2025 навчальний рік, на вивчення дисципліни «Глобалізація та політика національної безпеки» для денної форми навчання виділено 150 академічних годин (5 кредитів ECTS), у т.ч. аудиторних – 70 годин (лекції –42, практичні заняття – 28), самостійна робота – 80 годин.

Опис навчальної дисципліни за показниками та формами навчання наведено в таблиці:

Найменування показників	Шифр та найменування галузі знань, спеціальності, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 5	Галузь знань 28 «Публічне управління та адміністрування»	Вибіркова	
Змістових модулів –3	Спеціальність: 281 «Публічне управління та адміністрування»	3-й	4-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання – аналітичне		Семестр	
Загальна кількість академічних годин – 150		5-й	7-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 5 самостійної роботи студента – 5		Лекції	
	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	28 год	8 год
		Практичні	
		42 год	6 год
		Самостійна робота	
		80 год	136 год.
		Підсумковий контроль: іспит	

Метою вивчення дисципліни «Глобалізація та політика національної безпеки» є формування у здобувачів цілісного уявлення про проблеми глобальної та національної безпеки, а також формування знань і умінь прогнозування ризиків та загроз національній безпеці, обґрунтування заходів для мінімізації їх негативного впливу на різних рівнях публічного управління.

2. ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Обов'язкова навчальна дисципліна «Глобалізація та політика національної безпеки» базується на знаннях таких дисциплін, як «Економічна теорія», «Аграрні технології», «Мікро-та макроекономіка», «Правознавство», «Основи публічного управління» та ін.

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Символ результатів навчання за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» відповідно до освітньо-професійної програми	Результати навчання з дисципліни
РН 1. Використовувати базові знання з історичних, культурних, політичних, соціальних, економічних засад розвитку суспільства	<p>1.1. Уміння інтерпретувати та використовувати на практиці теорії та принципи основних шкіл глобалістики.</p> <p>1.2. Знання цивілізаційної парадигми в глобалістиці та стратегій міжцивілізаційних взаємодій.</p> <p>1.3. Знання базових засад, тенденцій глобалізації та багатовимірності процесу глобальних змін.</p>
РН 5. Знати стандарти, принципи та норми діяльності у сфері публічного управління та адміністрування.	5.1. Знання функцій та критеріїв ефективності публічного управління та адміністрування у сфері національної безпеки.
РН 6. Знати основні нормативно-правові акти та положення законодавства у сфері публічного управління та адміністрування	<p>6.1. Знання методологічних та організаційно-правових засад публічного управління у сфері національної безпеки.</p> <p>6.2. Знання основних нормативно-правових актів та положення законодавства у сфері національної безпеки.</p>
РН 8. Розуміти та використовувати технології вироблення, прийняття та реалізації управлінських рішень	<p>8.1. Розуміння формування та використання системи глобального менеджменту.</p> <p>8.2. Уміння прогнозувати та оцінювати ризики й загрози національній безпеці, обґрунтовувати заходи для мінімізації їх негативного впливу на різних рівнях публічного управління.</p> <p>8.3. Розуміння та використання технологій моделювання процесу розробки та прийняття рішення щодо забезпечення національної безпеки.</p>

<p>РН 11. Уміти здійснювати пошук та узагальнення інформації, робити висновки і формулювати рекомендації в межах своєї компетенції.</p>	<p>11.1. Уміння здійснювати пошук та узагальнення інформації для вироблення політики національної безпеки. 11.2. Уміння робити висновки про рівень інформаційно-аналітичного забезпечення та ефективність державної політики інформаційної безпеки в умовах нової інфосфери.</p>
<p>РН 13. Використовувати методи аналізу та оцінювання програм сталого розвитку</p>	<p>13.1. Уміння аналізувати рівень досягнення цілей сталого розвитку в контексті вибудови ефективної політики національної безпеки через національні індикатори.</p>
<p>РН 14. Уміти коригувати професійну діяльність у випадку зміни вихідних умов.</p>	<p>14.1. Уміння реагувати на загрози національній безпеці, у випадку зміни вихідних умов.</p>

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ГЛОБАЛІЗАЦІЯ ТА ПОЛІТИКА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ»

Змістовий модуль 1.

ГЛОБАЛІСТИКА. ГЛОБАЛЬНІ ПРОЦЕСИ ТА ВИКЛИКИ НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ

- Тема 1.1. Глобальні процеси та проблеми сучасності
- Тема 1.2. Цивілізаційна парадигма в глобалістиці та стратегії міжцивілізаційних взаємодій
- Тема 1.3. Вплив європейської інтеграції на розвиток держави
- Тема 1.4. Організаційно-правові основи діяльності НАТО
- Тема 1.5. Глобальне врядування
- Тема 1.6. Геополітичні стратегії провідних держав світу

Змістовий модуль 2.

ПОЛІТИКА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

- Тема 2.1. Сутність та взаємозв'язок основних понять теорії національної безпеки
- Тема 2.2. Методологічні та організаційно-правові засади державного управління у сфері національної безпеки
- Тема 2.3. Стратегічне управління у сфері національної безпеки
- Тема 2.4. Підходи, методи та технології реагування на загрози національній безпеці
- Тема 2.5. Концептуальні засади політики національної безпеки
- Тема 2.6. Інституційні засади політики національної безпеки
- Тема 2.7. Тенденції зміни парадигм міжнародних відносин у контексті забезпечення глобальної та регіональної безпеки
- Тема 2.8. Національна політика економічної безпеки
- Тема 2.9. Фінансові складники національної безпеки
- Тема 2.10. Національна політика екологічної безпеки
- Тема 2.11. Національна політика соціальної та демографічної безпеки
- Тема 2.12. Національна політика інформаційної безпеки
- Тема 2.13. Військова безпека
- Тема 2.14. Політична безпека
- Тема 2.15. Міжнародна безпека України

5. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	всього	у тому числі				всього	у тому числі			
л		п	інд	СРС	л		п	інд	СРС	
<i>Змістовий модуль 1.</i>										
Глобалістика. Глобальні процеси та виклики національної безпеці										
Тема 1.1	10	2	2	5	4	7	2	-	5	5
Тема 1.2	8	2	2		4	7	2	-		5
Тема 1.3.	8	2	2		4	7	2	-		5
Тема 1.4	8	2	2		4	7	2	-		5
Тема 1.5	8	2	2		4		-	-		5
Тема 1.6	8	2	2		4		-	-		5
<i>Разом за ЗМ 1</i>	55	12	12	5	24	49	8	-	5	36
<i>Змістовий модуль 2.</i>										
Політика національної безпеки в умовах глобалізації										
Тема 2.1	7	2	2	5	3	6	-	-	5	6
Тема 2.2	7	2	2		3	8	-	2		6
Тема 2.3	7	2	2		3	8	-	2		6
Тема 2.4	7	2	2		3	8	-	2		6
Тема 2.5	7	2	2		3	6	-	-		6
Тема 2.6	5	2	-		3	6	-	-		6
Тема 2.7	5	2	-		3	6	-	-		6
Тема 2.8.	5	2	-		3	6	-	-		6
Тема 2.9.	5	2	-		3	6	-	-		6
Тема 2.10.	5	2	-		3	6	-	-		6
Тема 2.11.	5	2	-		3	6	-	-		6
Тема 2.12.	7	2	2		3	6	-	-		6
Тема 2.13.	5	2	-		3	6	-	-		6
Тема 2.14.	7	2	2		3	6	-	-		6
Тема 2.15.	6	2	-		4	6	-	-		6
<i>Разом за ЗМ 2</i>	95	30	14	5	46	101	-	6	90	
Всього годин	150	42	28	10	70	150	8	6	10	126

Примітка: л – лекції, п – практичні заняття, інд – індивідуальні завдання, СРС – самостійна робота студентів.

6. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Лекції

Тема і зміст лекції	К-ть годин
<i>Змістовий модуль 1.</i> ГЛОБАЛІСТИКА. ГЛОБАЛЬНІ ПРОЦЕСИ ТА ВИКЛИКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕЦИ	
<p>1.1. Глобальні процеси та проблеми сучасності</p> <p>Глобалізація. Широке і вузьке тлумачення сутності глобальних процесів. Школи глобалістики: школа Римського клубу, школа глобалістики Інституту всесвітніх спостережень (США, Вашингтон), школа універсального еволюціонізму, школа мітозу біосфер, школа Д. Гвішиані, Школа І. Уоллерстайна (США), «Світ-системна парадигма». Концепції та теорії, які пояснюють інтеграційні процеси, що охоплювали міжнародну політику, економіку, ідеологію, дисбаланс у відносинах суспільства та природи, межі вичерпаності природних ресурсів тощо, які в сукупності породжували загрозу існуванню життя на планеті. Глобалізація інформаційних процесів. Основні категорії глобалістики: глобалізм; глобальність, глобальний розвиток, глобальна система, глобальне суспільство, низка загальнонаукових категорій методологічного, соціально-економічного, політичного та соціокультурного характеру. Глобальні проблеми та характер їх впливу на суспільство та національну безпеку держави. Шляхи та засоби подолання глобальних проблем.</p>	2
<p>1.2. Цивілізаційна парадигма в глобалістиці та стратегії міжцивілізаційних взаємодій</p> <p>Цивілізації як стійкі культурні системи. Умови формування цивілізаційної парадигми. Цивілізаційна дискретність розвитку людства та основні світові цивілізації: Європейська (Християнська), Близькосхідна (Ісламська), Індійська (Буддійська), Китайська (китаєзований буддизм, даосизм та конфуціанство), Латиноамериканська, Африканська цивілізації. Характеристики моделей історичної типології культури, запропонованих на основі цивілізаційного підходу О. Шпенглером, М. Данилевським, А. Дж. Тойнбі, П. Сорокіним та К. Ясперсом. Основні принципи формування глобальної цивілізації. Сутність концепцій С. Хантінгтона «зіткнення цивілізацій» та М. Хаттамі «діалогу цивілізацій». Головні відмінності та переваги стратегії партнерства цивілізацій. Світоглядно-методологічні підходи розв'язання глобальних проблем сучасності на засадах стратегії глобального гуманізму.</p>	2

<p>1.3. Вплив європейської інтеграції на розвиток держави</p> <p>Специфіка впливу різних форм європейської інтеграції на розвиток держави: гуманітарна допомога, співпраця, асоціація, членство. Вплив державних та недержавних чинників на європейську інтеграцію. Угода про асоціацію – основний інструмент розвитку відносин ЄС з Україною.</p> <p>Мотиви та стратегічні завдання України щодо розвитку нового рівня відносин з ЄС. Успішне запровадження внутрішніх реформ, як передумова якісної зміни у відносинах з ЄС. Зовнішні та внутрішні чинники, які обумовлюють перспективу членства в ЄС. Вплив міжнародних та геополітичних факторів на політику європейської інтеграції України. Внутрішньо-європейський дисбаланс інтересів, які впливають на розширення ЄС.</p>	2
<p>1.4. Організаційно-правові основи діяльності НАТО</p> <p>Організаційно-правові основи діяльності НАТО. Механізм ухвалення рішень в НАТО. Практичний вимір євроатлантичного співробітництва України. Актуальні питання євроатлантичного співробітництва України. Річна національна програма співробітництва Україна – НАТО.</p>	2
<p>1.5. Глобальне врядування</p> <p>Сутність глобального врядування. Проблема забезпечення ефективного глобального управління світом як цілісною системою. Механізми публічного управління та адміністрування системою цілісного світу. Формування системи глобального менеджменту. Роль бізнесу, у формуванні системи глобального менеджменту. Синонімічна, планетарна, наднаціональна та цивілізаційна концепції глобального управління. Витоки та глобалізаційні детермінанти геополітичних інтересів.</p>	2
<p>1.6. Геополітичні стратегії провідних держав світу</p> <p>Теоретичні основи аналізу міжнародної обстановки. Витоки та глобалізаційні детермінанти геополітичних інтересів. Геополітичні стратегії провідних держав світу Моделі світоустрою як варіанти геополітичного майбутнього. Сценарії майбутнього системи міжнародних відносин.</p>	2
<p>Разом за змістовий модуль 1</p>	12

<i>Змістовий модуль 2.</i>	
ПОЛІТИКА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	
2.1. Сутність та взаємозв'язок основних понять теорії національної безпеки	2
<p>Національна безпека як мета та характеристика соціальних систем. Національні інтереси та їх класифікація. Підходи щодо визначення поняття "національна безпека". Взаємозв'язок понять "націоналізм", "нація" та "національна безпека". Види та складові національної безпеки. Порівняльний аналіз понять "небезпека", "загроза", "виклик" та "ризик" національній безпеці. Феномен небезпеки. Загальна характеристика умов формування національних цінностей України.</p>	
2.2. Методологічні та організаційно-правові засади публічного управління у сфері національної безпеки	2
<p>Мета, суб'єкти та об'єкти публічного управління у сфері національної безпеки. Основи розробки науково обґрунтованих рішень з питань забезпечення національної безпеки. Моделювання процесу розробки та прийняття рішення щодо забезпечення національної безпеки. Баланс інтересів суспільства та держави. Функції та критерії ефективності публічного управління у сфері національної безпеки.</p>	
2.3. Стратегічне управління у сфері національної безпеки	2
<p>Стратегічне управління у сфері національної безпеки. Головна мета, цілі, зміст і структура критеріїв ефективності стратегічного управління НБ. Оцінка стратегічного управління НБ. Головні суб'єкти стратегічного управління НБ та їх робочі органи. Рівні стратегічного управління НБ та підходи щодо визначення раціональних меж сфери управлінських впливів суб'єктів вказаного управління. Функції суб'єктів стратегічного управління НБ. Формальна та неформальна складові в системі стратегічного управління НБ. Основні та опосередковані об'єкти стратегічного управління НБ. Досвід провідних країн щодо визначення об'єктів стратегічного управління НБ.</p>	
2.4. Підходи, методи та технології реагування на загрози національній безпеці	2
<p>Поняття, типологія та методи аналізу загроз національній безпеці. Соціальні конфлікти їх типологія, аналіз. Концептуальні засади реагування на загрози національній безпеці. Технології та підходи реагування на загрози національній безпеці. Межі переростання потенційних загроз національній безпеці у реальні. Природа і технології використання «м'якої сили» та «жорсткої сили» при забезпеченні національної безпеки.</p>	

<p>2.5. Концептуальні засади політики національної безпеки</p> <p>Теоретичні основи політичного аналізу та прогнозування державної політики національної безпеки. Оцінювання та моніторинг політики національної безпеки. Рівень досягнення цілей сталого розвитку в контексті вибудови ефективної політики національної безпеки через національні індикатори. Чинники, які здійснюють вплив на політику національної безпеки України. Основні завдання політики національної безпеки України. Геополітичні та гео економічні аспекти вибору підходу щодо забезпечення національної безпеки.</p>	2
<p>2.6. Інституційні засади політики національної безпеки</p> <p>Правові основи, принципи та суб'єкти політики національної безпеки. Роль інститутів громадянського суспільства при розробці та впровадженні державної політики національної безпеки. Демократичний цивільний контроль за сектором безпеки. Функції, принципи, предмет та цивільний контроль за сектором безпеки. Інформаційно-аналітичне забезпечення політики національної безпеки. Основи державної політики щодо подолання корупції. Сутність корупції та чинники, що впливають на ефективність боротьби з нею в Україні. Правові засади та механізми боротьби з корупцією в Україні.</p>	2
<p>2.7. Тенденції зміни парадигм міжнародних відносин у контексті забезпечення глобальної та регіональної безпеки</p> <p>Моделі світоустрою як варіанти геополітичного майбутнього. Методика розробки аналітичних прогнозів у сфері міжнародних відносин. Сценарії майбутнього системи міжнародних відносин. Визначальні чинники формування геостратегії України. Стійкість критичної інфраструктури України та ЄС: посилення політики та координації.</p>	2
<p>2.8. Національна політика економічної безпеки</p> <p>Економічної безпеки держави. Об'єкти ЕБД. Фізичні об'єкти. Неречові об'єкти. Суб'єкти ЕБД. Загрози економічній безпеці. Джерела загроз. Показники економічної безпеки. Міжнародна економічна безпека України. Практичне забезпечення економічної безпеки держави.</p>	2
<p>2.9. Фінансові складники національної безпеки</p> <p>Фінансова безпека. Бюджетна безпека. Валютна безпека. Макроекономічна безпека. Аналіз стану боргової безпеки України. Грошово-кредитна політика як складова фінансової безпеки держави.</p>	2

<p>2.10. Національна політика екологічної безпеки</p> <p>Поняття та види загроз національній безпеці в екологічній сфері. Система екологічної безпеки. Головна мета системи екологічної безпеки України. Національні інтереси України в екологічній сфері. Державна політика забезпечення екологічної безпеки. Сучасні загрози екологічній безпеці України та світу.</p>	2
<p>2.11. Національна політика соціальної та демографічної безпеки</p> <p>Соціальна складова національної безпеки та сталого розвитку в умовах глобалізації. Сутність соціальної та демографічної безпеки держави. Соціальні інтереси суспільства. Посилення взаємозумовленості соціальної, демографічної та економічної складових розвитку. Вплив фінансово-економічних факторів на соціальну безпеку. Демографічна ситуація та медична інфраструктура. Національні індикатори цілей сталого розвитку України. Державне регулювання, соціальні відносини, трудові відносини, оплата праці, соціальний захист, пенсійне забезпечення.</p>	2
<p>2.12. Національна політика інформаційної безпеки</p> <p>Інформаційна безпека. Поняття інформаційної війни. Зміст та види загроз національним інтересам та національній безпеці в інформаційній сфері. Класифікація загроз в інформаційній сфері. Поняття системи забезпечення інформаційної безпеки. Мета, функціонування, завдання системи забезпечення інформаційної безпеки. Методи забезпечення інформаційної безпеки. Структура системи забезпечення інформаційної безпеки та її складові. Державна політика національної безпеки в умовах нової інфосфери. Інформаційна безпека України в умовах російської військової агресії.</p>	2
<p>2.13. Військова безпека</p> <p>Війна та політика. Тероризм як глобальна загроза міжнародній і національній безпеці. Види терористичної діяльності. Військовий потенціал і збройні сили як складова національної безпеки. Демократичний контроль у системі національної безпеки. Зовнішні чинники у політичному процесі та національна безпека. Глобальні проблеми сучасності і національна безпека України. Проблеми забезпечення національної безпеки України в умовах воєнного часу. Військова безпека України в умовах російської військової агресії.</p>	2
<p>2.14. Політична безпека</p> <p>Політична діяльність та її вплив на національну безпеку держави. Насильницькі та ненасильницькі методи політичної боротьби. Політичний конфлікт, його причини та наслідки. Етапи (фази) політичного конфлікту. Політична стабільність: шляхи</p>	2

досягнення, механізми забезпечення. Поняття політичного процесу. Політичний екстремізм. Сепаратизм як загроза національній безпеці. Стан національної безпеки України в сучасній геополітичній ситуації.	
2.15. Міжнародна безпека України Принципи і норми міжнародної безпеки держави. Місце України в геополітичному просторі. Міжнародні відносини України в контексті національної безпеки. Забезпечення національної безпеки в умовах міжнародних конфліктів і гібридної агресії на національному та міжнародному рівнях.	2
Разом за змістовий модуль 2	30
Всього	42

6.2. Практичні заняття

№ з/п	Назва теми	К-ть годин
<i>Змістовий модуль 1.</i> ГЛОБАЛІСТИКА. ГЛОБАЛЬНІ ПРОЦЕСИ ТА ВИКЛИКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕЦІ		
1	Глобалізація як об'єктивна реальність та характер її впливу на суспільство та національну безпеку держави	2
2	Сучасні виклики України в умовах кризи світового порядку	2
3	Політична глобалістика та стратегії міжцивілізаційних взаємодій	2
4	Європейська інтеграція та її вплив на розвиток держави	2
5	Євроатлантична інтеграція України	2
6	Публічна політика і глобальне врядування	2
7	Геополітичні стратегії провідних держав світу	2
Разом за змістовий модуль 1		14
<i>Змістовий модуль 2.</i> ПОЛІТИКА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ		
8	Національна безпека та національні інтереси держави	2
9	Розробка обґрунтованих рішень з питань забезпечення національної безпеки	2
10	Стратегічне управління у сфері національної безпеки	2
11	Методи реагування на загрози національній безпеці	2
12	Оцінювання та моніторинг політики національної безпеки	2
13	Інформаційно-аналітичне забезпечення політики національної безпеки	2
14	Формування української національної ідентичності та людський розвиток	2
Разом за змістовий модуль 2		14
Всього		28

6.3. Самостійна робота

Назва теми	К-ть годин
<i>Змістовий модуль 1.</i> ГЛОБАЛІСТИКА. ГЛОБАЛЬНІ ПРОЦЕСИ ТА ВИКЛИКИ НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ	
Школи глобалістики: школа Римського клубу, школа глобалістики Інституту всесвітніх спостережень (США, Вашингтон), школа універсального еволюціонізму, школа мітозу біосфер, школа Д. М. Гвішиані, Школа І. Уоллерстайна (США), «Світ-системна парадигма». Глобалізація інформаційних процесів. Глобальні проблеми та характер їх впливу на суспільство та національну безпеку держави.	4
Основні світові цивілізації: Європейська (Християнська), Близькосхідна (Ісламська), Індійська (Буддійська), Китайська (китаєзований буддизм, даосизм та конфуціанство), Латиноамериканська, Африканська цивілізації. Характеристики моделей історичної типології культури. Стратегії міжцивілізаційних взаємодій. Методологічні підходи розв'язання глобальних проблем сучасності на засадах стратегії глобального гуманізму.	4
Угода про асоціацію між Україною та ЄС. Зовнішні та внутрішні чинники, які обумовлюють перспективу членства в ЄС. Вплив міжнародних та геополітичних факторів на політику європейської інтеграції України. Внутрішньо-європейський дисбаланс інтересів, які впливають на розширення ЄС.	4
Організаційно-правові основи діяльності НАТО. Механізм ухвалення рішень в НАТО. Річна національна програма співробітництва Україна – НАТО.	4
Механізми публічного управління та адміністрування системою цілісного світу. Формування системи глобального менеджменту. Синонімічна, планетарна, наднаціональна та цивілізаційна концепції глобального управління.	4
Моделі світоустрою як варіанти геополітичного майбутнього. Сценарії майбутнього системи міжнародних відносин. Теорії регіоналізму при дослідженні проблем безпеки міжнародних відносин. Плюралізм і солідарізм, як течії конструктивізму.	4
Разом за змістовий модуль 1	24
<i>Змістовий модуль 2.</i> ПОЛІТИКА НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	
Національна безпека як мета та характеристика соціальних систем. Історія розвитку концепції національної безпеки України.	3

Національні інтереси та їх класифікація. Підходи щодо визначення поняття "національна безпека". Види та складові національної безпеки. Загальна характеристика умов формування національних цінностей України.	
Моделювання процесу розробки та прийняття рішення щодо забезпечення національної безпеки. Баланс інтересів суспільства та держави, як мета суб'єктів забезпечення національної безпеки. Функції та критерії ефективності державного управління у сфері національної безпеки.	3
Стратегічне управління у сфері національної безпеки. Досвід провідних країн щодо визначення об'єктів стратегічного управління НБ. Ситуаційні центри в системі стратегічного управління у сфері національної безпеки. Паспорт загрози національній безпеці, як аналітичний документ в системі стратегічного управління.	3
Технології державного реагування на загрози національній безпеці. Передумови успішної реалізації технологій державного реагування на загрози національній безпеці та їх основні складові. Зміст політичних, дипломатичних, економічних, правових, військових, інформаційно-психологічних (ідеологічних) методів державного реагування на загрози національній безпеці. Світові практики реагування на загрози національній безпеці.	3
Основні завдання політики національної безпеки України. Геополітичні та гео економічні аспекти вибору підходу щодо забезпечення національної безпеки .	3
Демократичний цивільний контроль за сектором безпеки. Інформаційно-аналітичне забезпечення політики національної безпеки. Правові засади та механізми боротьби з корупцією в Україні.	3
Моделі світоустрою як варіанти геополітичного майбутнього. Методика розробки аналітичних прогнозів у сфері міжнародних відносин.	3
Економічна безпека держави. Об'єкти ЕБД. Фізичні об'єкти. Неречові об'єкти. Суб'єкти ЕБД. Загрози економічній безпеці. Джерела загроз. Показники економічної безпеки. Міжнародна економічна безпека України. Практичне забезпечення економічної безпеки держави.	3
Фінансова безпека: сутність і передумови формування. Фінансові складники національної безпеки. Організаційно-правові засади становлення та розвитку системи фінансової безпеки. Концепція, стратегія, політика і тактика забезпечення фінансової безпеки. Чинники, виклики, ризики та загрози фінансовій безпеці в умовах глобалізації. Систематизація загроз фінансовій безпеці. Національні фінансові інтереси, їх класифікація.	3

<p>Поняття та види загроз національній безпеці в екологічній сфері. Система екологічної безпеки. Головна мета системи екологічної безпеки України. Національні інтереси України в екологічній сфері. Державна політика забезпечення екологічної безпеки. Сучасні загрози екологічній безпеці України та світу.</p>	3
<p>Сутність соціальної та демографічної безпеки держави. Соціальні інтереси суспільства. Посилення взаємозумовленості соціальної, демографічної та економічної складових розвитку. Вплив фінансово-економічних факторів на соціальну безпеку. Політична стабільність держави. Демографічна ситуація та медична інфраструктура. державне регулювання, соціальні відносини, трудові відносини, оплата праці, соціальний захист, пенсійне забезпечення.</p>	3
<p>Інформаційна безпека. Поняття інформаційної війни. Зміст та види загроз національним інтересам та національній безпеці в умовах нової інфосфери. Класифікація загроз в умовах нової інфосфери. Поняття системи забезпечення інформаційної безпеки. Мета функціонування, завдання системи забезпечення інформаційної безпеки. Методи забезпечення інформаційної безпеки. Структура системи забезпечення інформаційної безпеки та компетенція її складових. Державна політика національної безпеки в умовах нової інфосфери.</p>	3
<p>Війна та політика. Тероризм як глобальна загроза міжнародній і національній безпеці. Види терористичної діяльності. Військовий потенціал і збройні сили як складова національної безпеки. Демократичний контроль у системі національної безпеки. Зовнішні чинники у політичному процесі та національна безпека. Глобальні проблеми сучасності і національна безпека України.</p>	3
<p>Політична діяльність та її вплив на національну безпеку держави. Насильницькі та ненасильницькі методи політичної боротьби. Політичний конфлікт, його причини та наслідки. Етапи (фази) політичного конфлікту. Політична стабільність: шляхи досягнення, механізми забезпечення. Поняття політичного процесу. Політичний екстремізм. Сепаратизм як загроза національній безпеці.</p>	3
<p>Принципи і норми міжнародної безпеки держави. Місце України в геополітичному просторі. Міжнародні відносини України в контексті національної безпеки.</p>	4
Разом за змістовий модуль 2	46
Разом за ІНЗ	10
Всього годин	80

Примітка: У розрахунку годин на виконання самостійної роботи передбачено час на виконання індивідуальних завдань.

6.4. Орієнтовна тематика індивідуальних та групових завдань

Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Індивідуальне навчально-дослідне завдання виконується кожним студентом за конкретно отриманим завданням. Зміст завдання передбачає застосування в процесі його написання отриманих теоретичних і прикладних знань навчальної дисципліни «Глобалізація та політика національної безпеки». Порядок виконання, оформлення пояснюється на практичному занятті.

Структура ІНДЗ:

- Вступ (пояснюється тема, постановка проблемного питання, актуальність проблеми, мета роботи);
- Виклад основного матеріалу (виклад базових теоретичних положень, результати досліджень);
- Висновки та пропозиції з проведеного дослідження;
- Список використаної літератури.

ІНДЗ оформляється на стандартному папері формату А4 з одного боку. Поля: верхнє та нижнє – 2 см, лівє – 3 см, правє – 1,5 см.

Тематика ІНДЗ

1. Вплив міжнародних та геополітичних факторів на політику європейської інтеграції України.
2. Аналіз річної національної програми співробітництва Україна – НАТО.
3. Охарактеризуйте інституційні засади державної політики щодо забезпечення національної безпеки.
4. Порівняйте вплив процесів глобалізації та глобальних проблем безпеки на поведінку акторів світової політики і характер їх взаємодії в системі міжнародних відносин в теорії глобалізму.
5. Україна в геостратегіях Заходу.
6. Євразійський чинник у формуванні геостратегії України.
7. Глобальні виклики національній безпеці України.
8. Моделі міждержавного протиборства та технології врегулювання конфліктних ситуацій.
9. Інституційно-цивілізаційні засади механізму забезпечення національної безпеки.
10. Досвід інших країн щодо організації стратегічного планування забезпечення національної безпеки.
11. Інформаційна безпека України в умовах російської військової агресії
12. Проблеми забезпечення національної безпеки України в умовах воєнного часу.
13. російсько-українська війна: особливості реалізації загроз державному суверенітету України та перспективи перемоги у війні
14. Стан національної безпеки України в сучасній геополітичній ситуації.
15. забезпечення фінансової безпеки держави в умовах воєнного стану.
16. Інформаційна безпека як основа воєнної безпеки держави та суспільства.
17. Сучасні виклики України в умовах кризи світового порядку.

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Під час викладання навчальної дисципліни «Глобалізація та політика національної безпеки» використовуються як традиційні (лекції та практичні заняття) так і інноваційні методи та технології навчання (проблемні лекції, лекції-візуалізація дискусії, мозковий штурм, презентації).

Під час лекційного курсу застосовуються слайдові презентації у програмі Microsoft Office Power Point, роздатковий матеріал, дискусійне обговорення проблемних питань. Лекції проводяться за принципом зворотного зв'язку, поєднуючи пояснення з активним залученням слухачів та дискусійним обговоренням проблемних питань.

На практичних заняттях використовуються наступні методи: заслуховуються доповіді-презентації, виконання індивідуальних та групових ситуаційних завдань, проводяться дискусії, ділові та рольові ігри. Активно використовуються методи інтерактивного навчання, зокрема, асоціативний куш, мікрофон, крісло автора та ін.

8. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Поточний контроль з предмету «Глобалізація та політика національної безпеки» включає тематичне оцінювання та модульний контроль.

Тематичне оцінювання аудиторної та самостійної роботи студентів здійснюється на основі отриманих ними поточних оцінок за усні та письмові відповіді з предмету, самостійні, практичні та контрольні роботи.

Поточний контроль за виконанням ІНДЗ здійснюється відповідно до графіку виконання завдання.

Модульний контроль проводиться у формі тестування та написання модульної роботи.

Кількість отриманих балів з кожного виду навчальних робіт за різними формами поточного контролю виставляється студентам у журнал академічної групи та електронний журнал після кожного контрольного заходу.

Підсумковий контроль навчальної діяльності студентів здійснюється у формі іспиту, включаючи результати поточного контролю (тематичного оцінювання, виконання ІНДЗ та модульного контролю) і передбачає обов'язкову присутність студентів. Результати іспиту оприлюднюються в журналі академічної групи, екзаменаційній відомості, індивідуальний план здобувача.

9. ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінка за лекційне заняття виставляється за активність студента в дискусії.

Оцінку на практичному занятті студент отримує за виконані ситуативні завдання, командні проекти, зроблені доповіді, презентації, есе, активність під час дискусій.

Під час модульного та підсумкового контролю засобами оцінювання результатів навчання з дисципліни є письмові контрольні роботи та стандартизовані комп'ютерні тести.

10. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Поточний контроль успішності здобувачів вищої освіти здійснюється за чотирирівневою шкалою – «2», «3», «4», «5».

Критерії оцінювання результатів навчання за чотирирівневою шкалою

Бали	Критерії оцінювання
«Відмінно»	Отримують за роботу, в якій повністю і правильно виконано завдання. Водночас здобувач вищої освіти має продемонструвати вміння аналізувати і оцінювати явища, факти і процеси, застосовувати наукові методи для аналізу конкретних ситуацій, робити самостійні висновки, на основі яких прогнозувати можливий розвиток подій і процесів, докладно обґрунтувати свої твердження та висновки.
«Добре»	Отримують за роботу, в якій повністю і правильно виконано 75 % завдань. Водночас здобувач вищої освіти виявляє навички аналізувати і оцінювати явища, факти і події, робити самостійні висновки, на основі яких прогнозувати можливий розвиток подій і процесів та докладно обґрунтувати свої твердження та висновки.
«Задовільно»	Отримують за роботу, в якій правильно виконано 60 % завдань. При цьому здобувач вищої освіти не виявив вміння аналізувати і оцінювати явища, факти та недостатньо обґрунтував твердження та висновки, недостатньо впевнено орієнтується у навчальному матеріалі.
«Незадовільно»	Отримують за роботу, в якій виконано менш як 60 % завдань. При цьому здобувач вищої освіти не вміє аналізувати явища, факти, події, робити самостійні висновки та їх обґрунтувати, що свідчить про те, що він не оволодів програмним матеріалом.

Підсумкова оцінка з дисципліни виставляється за 100-бальною шкалою. Вона обчислюється як середнє арифметичне значення (САЗ) всіх отриманих здобувачем оцінок з наступним переведенням їх у бали за такою формулою:

$$БПК = \frac{САЗ \times \max ПК}{5},$$

де *БПК* – бали з поточного контролю; *САЗ* – середнє арифметичне значення усіх отриманих студентом оцінок (з точністю до 0,01); *max ПК* – максимально можлива кількість балів з поточного контролю.

Відсутність студента на занятті у формулі приймається як «0».

При умові повного виконання навчального навантаження та отримання студентом 35 балів, студент допускається до іспиту

Таблиця 2

Розподіл балів, що присвоюється здобувачам вищої освіти з навчальної дисципліни «Глобалізація та політика національної безпеки» за підсумкового контролю «іспит»

Види робіт	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	МК	ІНДЗ	Підсумковий контроль	Загальний бал
Максимально можлива кількість балів	10	20	10	20	10	30	100

Здобувачі мають право на визнання результатів навчання набутих під час неформальної та інформальної освіти¹, пов'язаних з тематикою програми навчальної дисципліни «Глобалізація та політика національної безпеки» за наявності сертифікату, свідоцтва тощо.

Відповідно до отриманих балів студентам присвоюються кредити ECTS (табл. 3).

Таблиця 3

Шкала оцінювання успішності здобувачів вищої освіти

Сума балів на всі форми навчальної діяльності	Оцінка в ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	Відмінно
82-89	B	Добре
74-81	C	Добре
64-73	D	Задовільно
60-63	E	Задовільно
35-59	FX	Не задовільно
1-34	F	Не задовільно

¹ Онлайн-курси із сертифікатами на платформах: *Prometheus*, *Coursera*, *ВУМ on-line*, *Студія онлайн-освіти EdEra*, *Дія. Цифрова освіта* тощо.

11. ПЕРЕЛІК НАОЧНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ

Наочні засоби: Слайдові презентації у програмі Microsoft Office Power Point; навчально-методичне забезпечення; навчальні матеріали в системі Moodle.

Технічні засоби: ПК; проектор.

Комунікаційні он-лайн технології: Zoom, Google Mite, Viber, Messenger.

12. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Конституція України: [прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28.06.1996 р (із змінами від 21.02.2014 № 2222-IV)]. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Закон України «Про національну безпеку» від 21.06.2018 № 2469-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2018, № 31, ст.241. Редакція від 31.03.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>.
3. Стратегія національної безпеки України. Указ Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text>.
4. Абрамов В.І, Ситник Г.П., Смолянчук В.Ф. та ін. Глобальна та національна безпека: підручник. Київ : НАДУ, 2016. 784 с.
5. Власюк О. С. Національна безпека України: еволюція проблем внутрішньої політики. Вибр. наук. праці. Київ : НІСД, 2016. 528 с.
6. Варналій З.С. Національна безпека України: еволюція проблем внутрішньої політики: Вибр. наук. праці. К.: НІСД, 2016. 528 с.
7. Вплив глобалізації на економічний розвиток України в умовах євроінтеграції. URL: http://www.dnu.dp.ua/docs/ndc/konkurs_stud/ES_19_20/robotu/5.pdf.
8. Зінченко В.В. Глобалізація і глобалістика: Навчальний посібник. Львів: «Новий Світ-2000», 2020. 428 с.
9. Національна безпека України в умовах інституціональних змін і нової інфосфери: монографія. За заг. ред. д-ра екон. наук, професора, П. І. Юхименка. Біла Церква: БНАУ, 2021. 492 с.
10. Глобалізація та політика національної безпеки: підручник. За заг. ред. д-ра екон. наук, професора, П. І. Юхименка. К.: Центр учбової літератури, 2021. 408 с.
11. Національна безпека в контексті європейської інтеграції України: підручник. За ред. Г. П. Ситника. Київ: Міжрегіональна Академія управління персоналом, 2021. 372. с.
12. Ситник Г.П. Виклики національній безпеці у контексті формування нового світового порядку: курс лекцій. К: ТОВ "САК Лтд.", 2023. 103 с.

Додаткова

1. Актуальні проблеми управління інформаційною безпекою держави: зб. тез наук. доп. наук.-практ. конф. (Київ, 4 квітня 2019 р.). Київ: Нац. акад. СБУ, 2019. 384 с.
2. Гречко Т.К., Лісовський С.А., Романюк С.А., Руденко Л.Г. Публічне управління в забезпеченні сталого (збалансованого розвитку) розвитку: навч. посібник. Херсон: Грінь Д.С., 2015. 264 с.
3. Грицюк Ю. І. Основи національної безпеки України : навч. посіб. Львів : Видво ЛДУ БЖД, 2013. 408 с.
4. Грицяка І.А. Дзвінчука Д.І. Європейська інтеграція: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів та слухачів магістерської підготовки за напрямом «Державне управління». Івано-Франківськ: Місто НВ, 2013. 464 с.
5. Рокоча В.В., Одягайло Б.М., Терехов В.І. Геоелектроніка та глобальні стратегії українського бізнесу (антикризовий аспект): навчальний посібник. К.: Університет економіки та права «КРОК», 2017. 352 с.
6. Моргалюк О. В. Проблема забезпечення національної безпеки в умовах глобалізації URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/11323/1/Morgalyk__425-428.pdf.
7. Конвенція Ради Європи про запобігання тероризму: Міжнародний документ від 16.05.2005. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_712.
8. Benton Heath J. National Security and Economic Globalization: Toward Collision or Reconciliation? Fordham International Law Journal. Volume 42, Issue 5 2019. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/216959476.pdf>.
9. Phahlamohlaka J. Globalisation and national security issues for the state: Implications for national ICT policies. URL: https://www.researchgate.net/publication/45813279_Globalisation_and_national_security_issues_for_the_state_Implications_for_national_ICT_policies/link/02e7e532cb275ab8a2000000/download.
10. How Does Globalization Affect the National Security? URL: <http://www.proceedings.univ-danubius.ro/index.php/eirp/article/view/839/>
11. Nafeez M. A. The globalization of insecurity: how the international economic order undermines human and national security on a world scale. HAOL, Núm. 5 (Otoño, 2004), 113-126.
12. Danylenko A.S The moratorium on agricultural land sale as a limiting factor for rural development / A.S. Danylenko, T.V Sokolska, O.A. Shust // Proceedings of the International Scientific Conference “The Common Agricultural Policy of the European Union – the present and the future” Multi-Annual Programme 2015-2019 “The Polish and the EU agricultures 2020+. Challenges, chances, threats, proposals” 5-7 December 2017. P. 97-113.
13. Сокольська Т. В. Ресурсне та економічне забезпечення стійкого зростання сільськогосподарського виробництва. Монографія, Біла Церква, 2016. 339 с.
14. Публічне адміністрування: навч. посібник. За заг. ред. Даниленка А.С., П.І. Юхименко, Т.В. Сокольської К.: Центр учбової літератури, 2019. 288 с.

15. Інституціоналізація публічного управління та адміністрування у контексті інноваційного розвитку сільських територій: теорія і практика: монографія / За заг. ред. д-ра екон. наук, професора, академіка НААН України Даниленка А.С. К.: Центр учбової літератури, 2018. 320 с.
16. Базові дефініції з економіки: навчальний посібник/ за ред. П.І. Юхименка, О.А. Шуст. Біла Церква, Білоцерківський навчально-науково-виробничий комплекс «Освіта», 2017. 260 с.
17. Державно-підприємницьке партнерство. підручник. Юхименко П.І., Димань Т.М., Шуст О.А., Сокольська Т.В. та ін. за ред. проф. Шуст О.А. Київ. Центр учбової літератури. 2022. 500 с.
18. Публічне управління та адміністрування у сфері національної безпеки: (системні, політичні та економічні аспекти): словник-довідник. За заг. ред. Д.В. Неліпи, Є.О. Романенка, Г.П. Ситника, Київ: Видавець Кравченко Я.О., 2020, 380 с.
19. Пархоменко-Куцевіл О. Проблеми забезпечення національної безпеки в умовах воєнного часу. Науковий вісник Вінницької академії безперервної освіти. Серія «Екологія. Публічне управління та адміністрування», Вип. 3, 2023. С.143-150.
20. Ситник Г.П. Конкурентоспроможність держави та національна безпека: курс. К: ТОВ "САК Лтд.", 2023. 86 с.

Адреси сайтів в INTERNET

1. Інституційний Репозитарій Білоцерківського НАУ – <http://rep.btsau.edu.ua>.
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського – <http://www.nbuv.gov.ua>.
3. Навчальна он-лайн платформа БНАУ – Moodle – <http://www.teach.btsau.net.ua>.
4. Офіційний сайт Верховної Ради України – <http://www.rada.gov.ua>
5. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України - <http://www.kmu.gov.ua>.
6. Законодавство України – <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
7. Громадянське суспільство і влада – <http://civic.kmu.gov.ua>.
8. Національний інститут стратегічних досліджень. – <http://www.niss.gov.ua>
9. Президент України. Офіційне інтернет-представництво – <http://www.president.gov.ua>.
10. Центр політико-правових реформ – <http://www.pravo.org.ua>
11. Нормативні акти України – <http://www.nau.ua>.
12. Міжнародний центр перспективних досліджень. – <http://www.icps.com.ua>.
13. Рада національної безпеки і оборони України – <http://www.rnbo.gov.ua>.
14. Служба безпеки України – <https://ssu.gov.ua>.
15. Інститут Євroatлантичного співробітництва – <https://ieac.org.ua>
16. Центр європейських і міжнародних досліджень – <https://ceis.kiev.ua>
17. Українсько-європейський консультативний центр (UEPLAC) – <https://ueplac.kiev.ua>.

18. Центр досліджень європейської політики – <https://ceps.be>.
19. Центр з питань європейської інтеграції – <https://eiop.or.at>.
20. Центр миру, конверсії та зовнішньої політики України – <https://cscfri.org.ua>.
21. Європа – сервер Європейського Союзу – <https://europa.eu.int>.